Review

Author(s): Åke W:son Munthe

Review by: Åke W:son Munthe

Source: *Ekonomisk Tidskrift*, Årg. 7 (1905), pp. 395-398

Published by: Wiley on behalf of The Scandinavian Journal of Economics

Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/3437012>

Accessed: 17-04-2016 08:52 UTC

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at
<http://about.jstor.org/terms>

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content in a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and facilitate new forms of scholarship. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

The Scandinavian Journal of Economics, Wiley are collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *Ekonomisk Tidskrift*

Litteratur.

VIKTOR MILLQVIST: *Nationalekonomiens grunddrag*.Handledning för begynnare. Stockholm 1905.

Under ofvanstående titel har nyligen tredje bandet af ett på Alb. Bonniers förlag utgifvet »Svenskt Handelsbibliotek» utkommit. Det närmast föregående, Handelsgeografi af F. Wolffram, blef på sin tid, och med rätta, omildt bedömdt af kritiken såsom ett mycket slarfvigt hopkommet hastverk. Det är icke utan, att en liknande anmärkning, om än kanske ej fullt så graverande, kan riktas äfven mot det föreliggande bandet. Herr Millqvists arbete saknar visserligen icke alla förtjänster, bl. a. icke den, att det är ett i sig själf mycket lofvärdt försök att fylla en kännbar lucka i vår lärobokslitteratur. Men försöket har dess värre, enligt recensentens mening, ej utfallit rätt lyckligt, och särskildt bär arbetet alltför tydliga spår af att ha tillkommit i mycket stor hast.

Herr Millqvist har nu, som man i företalet får veta, velat ge »en icke alltför utförlig och konkret affattad lärobok» i nationalekonomi, närmast afsedd, synes det, för Bröderna Påhlmans handelsinstitut i Stockholm, där förf. sedan flera år undervisar i ämnet. Boken är också ganska kort — 86 sidor text — och man kan sålunda ej vänta att där få någon vidare omfattande framställning af det rika ämnet. Men *något* mer än hvad som bjuds hade dock bort och äfven inom dessa 86 rätt dryga sidor kunnat tagas med, om förf. i allmänhet varit något mindre bred och om han ej gifvit vissa partier ett proportionsvis betydligt större utrymme än andra. Boken lider f. ö. enligt rec:s mening, af en rätt stor brist på systematisk öfversiktlighet och gör i sin konkreta bredd i det hela mer intryck af ett populärt, och stundom väl populärt, föredrag än af en lärobok.

Som sagdt saknas åtskilligt, som dock äfven i en 'icke alltför utförlig' handledning för begynnare bort förekomma. Så t. ex. beröres icke

alls *befolkningsläran* och därmed i samband stående viktiga frågor. Inom värdeläran (hvarom mera nedan) omnämnes icke det för den modärna uppfattningen grundläggande begreppet *gränsnytta* — förmodligen har förf. ansett detta begrepp alltför abstrakt, men det är dock (liksom 'marginalsynpunkten' öfver hufvud) så pass viktigt, att det ej bör alldeles förbigås ens i en elementär framställning, och med tillhjälp af Böhm-Bawerks bekanta, lättfattliga exempel eller något liknande kan det ju lätt göras begripligt. Däremot diskuterar förf. en för nybörjaren så pass indifferent indelningsfråga som den, om penningen skall räknas till 'fast' eller 'rörligt' kapital.

Vidare nämnes ingenting om de olika arterna och betydelsen af de talrika och viktiga modärna associations- eller samföretagen, ingenting alltså om olika slag af *bolag och aktieföretag*, ingenting om *karteller och truster* o. s. v. För bankerna, liksom för kreditförhållandena i allmänhet, redogör förf. tämligen utförligt, men om *börsväsendet* nämnes däremot ej ett ord.

Förf. talar sid. 37 om det 'oupphörligt växlande värdeförhållandet' mellan guld och silfver och anger den af staterna gemenligen lagstadgade relationen till 1:16, men nämner ingenting om, i hvilken riktning förändringen i detta värdeförhållande gått, och ingenting om, hur ofantligt den faktiska värderelationen nu skiljer sig från den nämnda 'lagstadgade' eller hvarpå detta beror, hvilket allt dock gifvet borde ha antydts. Däremot kunde i samma sammanhang uppräknandet af våra svenska myntvalörer, hvilka äfven nybörjaren säkert känner förut, mycket väl ha utelämnats. På sid. 54 talar förf. om den viktiga clearingrörelsen i London och andra främmande hufvudstäder, men förtiger, att vi sedan några år ha en rätt betydande sådan äfven i vår hufvudstad o. s. v.

På enstaka felaktiga eller missledande uppgifter lider boken ingen brist. I värdeläran definierar förf. (sid. 27) begreppet värderik såsom »egenkapen hos ett föremål att kunna tillfredsställa mänskliga behof» (hvilken definition f. ö. är för vid, då det ju finns mycket användbara 'fria' nyttigheter, som ej äga 'värde') samt säger sedan, att förnödenheterna på två sätt kunna tillfredsställa behofven, antingen genom att direkt användas därtill eller genom att utbytas mot andra, och kommer sålunda till den Smithska indelningen i 'brukbarhetsvärde' och 'bytesvärde'. Men på nästa sida får man veta, att penningens »*liksom alla andra sakers*¹ värde beror på — — — den mängd förnödenheter, som därför kan erhållas i utbyte.»

¹ Kurs. af rec.

Om nu värdet beror på detta, hvart tar då det förut nämnda 'bruksvärdet' vägen? Den knapphändiga värdeläran synes mig f. ö. i det hela vara ett af de minst lyckade partierna i boken.

På sid. 56 talar förf. om en gäldenär, »som för att betala en skuld af exempelvis 3,000 francs har att välja mellan att betala 1 kg. guld eller 16 kg. silfver», hvaraf nybörjaren utan tvifvel sluter, att 1 kg. guld är = 3000 francs. Äfven i ett exempel böra naturligtvis dylika oriktigheter absolut undvikas. På sid. 38 säger förf., att »räkneenheten i vårt mynts-system är 1 krona och viktsenheten det franska grammet». Utan vidare tillägg är det senare meddelandet tämligen meningslöst och dessutom vilseledande, då den oskyldige nybörjaren däraf lätt drar den slutsatsen, att 1 kr. guld väger 1 gr. Denna uppgift, liksom åtskilligt annat, har nu förf. ordagrant hämtat ur K. Geijerstams 'Nationalekonomiens grundläror', men G. tillägger dock här något mer, som förf. ej gifvit sig tid att taga med. På sid. 61 definierar förf. monopol såsom »ensamrättighet att drifva en viss handtering», men indelar omedelbart därpå dessa ensam-rättigheter på öfligt sätt i rättsliga och faktiska, hvilka senare ju icke äro några rättigheter alls. Ett par sidor längre fram påstås, att en fördubbling af penningestocken i ett land medför alla prisers fördubbling o. s. v.

Några af de termer, förf. använder, synas mig vara mindre väl valda. Så undviker förf. den annars hos oss mest brukliga termen 'nyttighet' och använder i stället 'förnödenhet', som ju dock företrädesvis brukas om nytigheter af materiell art (jfr Wicksell, Föreläsningar I, p. 58). Nog förefaller det underligt att med förf. kalla personliga tjänster för 'förnödenheter'. Termen 'förläggare' (resp. förläggarevinst) synes mig också vara mindre lämplig: förläggare eller förlagsman har ju (äfven juridiskt) en annan vedertagen betydelse. Samma anmärkning kan göras mot det längre fram af förf. använda 'entreprenör' (resp. entreprenörsvinst), hvarmed förf. f. ö. synes mena detsamma som med 'förläggare' — om någon skillnad afses, är den i allt fall ej med ett ord antydd. Hvarföre nu ej använda det allmänt brukliga ordet 'företagare', hvilket förf. af okänd anledning undviker lika samvetsgrannt som 'nyttighet'. Är anledningen måne den, att dessa ord äro nybildningar, som ej falla förf. i smaken? Men just deras egen-skap af nybildningar medför den mycket stora fördelen, att man i dem kan inlägga en specifik och exklusiv betydelse, en fördel, som gamla ord ej erbjuda.

Någonting som i synnerligen hög grad stöter läsaren af hr M:s bok är det språkliga slarf, hvartill han tidt och ofta gör sig skyldig och

hvilket förvisso icke borde förekomma i en lärobok. Förf:s stil är visserligen i allmänhet ganska flytande och ledig — stundom t. o. m. alltför ledig — men den vanprydes på ett ledsamt sätt af en lång rad rena språkvidrigheter. Se här några få exempel. »Mellersta Sverige har sin förnämsta näringskälla i bergshandteringen *samt för Norrland skogshandteringen och boskapsskötseln äro de naturliga näringarne*»¹ (sid. 17). »*Kapitalet*¹ är med ett ord en *akt*¹ af sparande» (sid. 21). »Ett *mer*¹ eller mindre fåtal» (sid. 32). »En *tillnärmelsevis*¹ framtid» (sid. 45). »Fördelningen af ett produktionsresultat måste ske genom att *mellan ägarne*¹ af de skilda krafter som samverkat — — — *tillmäta hvar och en sin andel*¹ (sid. 86) o. s. v., o. s. v. Stundom ådagalägger förf. en med det språkliga slarfvet besläktad ganska betänklig oreda i tankegången. Så heter det sid. 60: »Den fria konkurrensen är en ganska ny princip i den ekonomiska historien, under hvilken (borde väl vara: 'under hvilken tidi-gare skeden' e. d.) densamma af mångfaldiga förhållanden hindrats göra sig gällande. Under (!) odlingens lägsta trappsteg härskade sålunda slafveriet. Människorna hade svårt att tillfredsställa sina behof, och för hvarje ny medlem i samhället blefvo medlen mera otillräckliga. Man dödade därför de i krig tagna fångarna och först, när förnödenheterna ökats, ansågo segrarna det fördelaktigare att låta fångarna lefva och arbeta åt sig.» Här säges således först, att slafveriet härskade 'under odlingens lägsta trappsteg', och omedelbart därpå, att man 'under' dessa samma trappsteg dödade krigsfångarne d. v. s. slafämnena. En yttring af samma slarf är slutligen den stora mängd tryckfel, hvaraf den annars ganska prydliga volymen vanprydes.

Att herr Millqvists lärobok i nationalekonomi, åtminstone sådan den nu föreligger, blifvit så föga tillfredsställande, som jag tror mig ha visat, är högeligen beklagligt, då det gäller ett område, där en *god* elementär lärobok är till den grad af behofvet påkallad. Men skulle ej någon af våra nationalekonomer ex professo kunna göra den allmänna bildningen och sin vetenskap den tjänsten att utge en för nybörjaren afsedd, kortfattad, men dock något så när fullständig lärobok i ämnet? Vi ha visserligen förut några i förhållande till sin korthet ganska innehållsrika grundlinjer af d:r J. Leffler, men på grund af sin delvis mycket koncisa och föga lättfattliga form ägna de sig dock ej rätt väl till en dylik lärobok och äro väl ej heller närmast afsedda därtill.

Åke W:son Munthe.

¹ Kurs. af rec.